

FRA DØDT ARKIV TIL MEDIESTREAM.DK

Radio- og tv-udsendelser er en væsentlig kilde til samtids-historien, og Statsbiblioteket indsamler, bevarer og formidler materialet. Her fortæller vi, hvad overgangen til online formidling har betydet for brugen af samlingen.

Statens Mediesamling blev etableret i 1987, da Statsbiblioteket fik til opgave at oprette et nationalt arkiv for danske radio- og tv-udsendelser. Vi har tidligere fortalt om baggrunden for etableringen, og om udviklingen fra et aftale-baseret arkiv til pligtaflevering, om overgangen fra analog indsamling til digital indsamling, og om udvikling fra ingen adgang til dvd-udlån (DF Revy 3, 2008). I denne artikel fokuserer vi på effekten af online tilgængelighed af radio- og tv-arkivet på brugen af arkivet. Konkret undersøger vi brugen af radio/tv samlingen *før* og *efter* lanceringen af online formidlingsplatformen Mediestream (mediestream.dk) i juni 2013, baseret på brugsdata før og efter.

Mediestream.dk

Mediestream er en streaming-platform, der giver adgang til dele af Statsbibliotekets digitale samlinger af dansk kulturarv. Platformen indeholder blandt andet dansk-udsendte radio- og tv-udsendelser siden december 2005, men også flere tusinde digitaliserede radio/tv-udsendelser fra før. Mediestream opdateres via et automatisk flow hvert døgn med de nyeste udsendelser, og den indeholder pt. i alt ca. 1.3 millioner tv-udsendelser og ca. 700.000 radio-udsendelser. Der er fri adgang til platformen for alle på Statsbiblioteket, Det Kongelige Bibliotek og Det Danske Filminstitut. Derudover har studerende og ansatte ved 7 danske universiteter online adgang.

Data og metode

Vi har undersøgt betydningen af Mediestream ved at analysere brugsdata før og efter lanceringen af Mediestream. Brugsdataene indeholder informationer om brugertyper (studerende, forsker, etc.), institution,

kanalnavn, programtitel, udsendelsestidspunkt m.m. Vi har tre datasæt: 1) Et års brugsdata om dvd-udlån før lanceringen af Mediestream (juli 2012 til juni 2013), 2) et års brugsdata om streamede digitale filer *efter* lanceringen af Mediestream (juli 2013 til juni 2014), og 3) et års brugsdata om dvd-udlån efter lanceringen af Mediestream (juli 2013 til juni 2014). Sidst i artiklen perspektiverer vi med udgangspunkt i brugsdata fra 2015.

Dvd-udlånsdata og streaming-data kan kun sammenlignes med god vilje. Generelt er dvd-udlånsdataene mindre præcise, fordi data er baseret på oplysninger udfyldt i en online-formular af brugeren. I modsætning hertil er streaming-dataene mere præcise, fordi brugeren benytter sit institutionelle login for at få adgang til materialet, og fordi data er automatisk genererede. I streaming-dataene har vi kun talt første klik på en udsendelse som en session, mens pause og genoptagelse ikke tæller.

Dvd-lån før og efter lanceringen af Mediestream

Først og fremmest – og måske ikke overraskende – er der en betydelig nedgang i antallet af dvd-lån efter lanceringen af Mediestream: Fra 2.573 bestilte dvd-eksemplarer til 1.669 (35 %). Det tyder på en bevægelse mod Mediestream frem for bestilling af dvd-lån. Samtidig er der blandt de tilbageværende dvd-lånere efter lancering af Mediestream en stigning i den relative mængde af brugere, der ikke har adgang til Mediestream (fra 3 til 10%) og en tilsvarende stigning i antallet af dvd'er de bestiller (116%). Det kan tyde på, at Mediestream-lanceringen i sig selv øger opmærksomheden mod radio/tv-samlingen og medfører et øget behov for at benytte den. Det betyder også, at dvd-service fremover skal målrettes en ny bruger-sammensætning.

Derudover ser vi en stigning i den relative mængde af bestilte materialer udsendt før 2006. Det hænger sammen med, at Mediestream i data-perioden ikke

havde nogen materialer fra før 2006. Således var den eneste mulighed for at få den slags materialer at bestille en dvd. I forhold til indhold er der ingen ændringer i dvd-udlånet efter lanceringen af Mediestream: De mest populære kanaler DR1, TV2, DR2 er stadig de mest populære kanaler, mens radioen som forskningsobjekt fortsat er mere populær hos forskere end hos de studerende. Også efterspørgslen efter seneste udsendelser er stadig større end efterspørgslen efter ældre udsendelser.

Dvd-lån før og streaming efter lanceringen af Mediestream

Med det forbehold at dvd-udlån og streaming er ikke direkte sammenligneligt, så ser vi en stor og generel stigning i brugen af materialerne i samlingen: Fra 2.573 bestilte dvd'er før lanceringen af Mediestream til 152.622 streamede udsendelser efter lanceringen af Mediestream. Tilsvarende ser vi mindre end 2.573 unikke dvd-brugere før lanceringen af Mediestream, og 62.912 logins efter lanceringen af Mediestream. Interessant nok er der også en ændring i, hvilket indhold de studerende vælger: Kanalen TV 2 Zulu er flyttet op til den anden mest populære kanal. Desuden er tv-serien den mest populære genre, hvor tv-nyheder tidligere har været den mest populære genre. Blandt forskere sker der ingen bemærkelsesværdige ændringer i genre eller valg af kanaler i skiftet fra dvd til streaming.

Resultater

Vores resultater viser, at online platformen øger brugen af arkivet – og det på trods af, at det største universitet i Danmark, Københavns Universitet, ikke havde adgang til Mediestream i 5 måneder af vores dataperiode. Efterfølgende har vi lavet forskellige tiltag for at øge kendskabet til Mediestream og for at guide brugerne mod Mediestream frem for dvd-bestilling. De nyeste tal fra 2015 vidner om 465.000 besøg på mediastream.dk (77 % stigning siden 2014). I de seneste tre måneder har vi kun ekspederet 38 dvd-bestillinger, mod 248 året før.

Vores analyser viser imidlertid også, at online platformen ikke fuldt dækker alle behov. For det første har nogle forskere ret til adgang til samlingen, men er ikke tilknyttet en institution med licens til Mediestream. For det andet kan man lige nu kun anmode om en digitalisering af analogt materiale ved at bestille en dvd. For det tredje vil nogle brugere have brug for at få materialet på alternative måder. Studerende kan fx have behov for en hd-version, så de kan vise klip fra udsendelsen på en storskærm i et undervisningslokale. Eller de har brug for at få filen, så den kan manipuleres, fx i et softwareprogram til transskription. Eller de vil studere hele sendeflader med reklameblokke, der pt. ikke findes i Mediestream.

Fremtiden

Teknologisk er dvd-formatet ved at være forældet, fordi mange ikke længere har afspilningsudstyr, og alle de ovennævnte efterspurgte muligheder ville skulle løses på nye måder. Samtidig får vi flere og flere henvendelser fra forskere med individuelle behov, som hverken teknologisk eller kuratorisk kan strømlines. For nylig ville en forsker have hele sendeflader fra 6 public service-kanaler i uge 46, årgang 2005, 2010 og 2015, som 24-timers filer. En anden har bedt om at få underteksterne som tekstfiler fra en række bestemte programmer i 2014, til en sentiment-analyse i egen software. Vi skal ikke længere brænde, strekkodemærke, udlåne og tilbagekalde dvd'er – til gengæld må vi indrette os efter et parallelløb mellem udvikling af Mediestream og individualiserede løsninger uden om Mediestream. Det sidste kan måske ske i regi af et Digital Scholarship Centre, som Statsbiblioteket er ved at undersøge muligheden for at etablere. I et bredere perspektiv giver vores undersøgelse empirisk bevis for og støtte til diskussioner om, hvordan teknologiske transformationer fører til nye modeller for distribution og brug af historiske arkiver.